

---

moetten. Drie van de zo juist aangeduide colleges waren speciaal bestemd voor priesterkandidaten uit het 'calvinistische' Noorden. Het oudste was het Willibrorduscollege, dat in 1605 was gesticht voor studenten uit het vroegere bisdom 's-Hertogenbosch. Vanaf 1617 werden studenten uit de voormalige bisdommen Haarlem, Groningen en Leeuwarden gehuisvest in het 'Hollands college', dat in de volksmond het 'Pulcheriacollege' werd genoemd. Studenten uit het Utrechtse, uit Deventer en Middelburg kregen vanaf 1683 een gastvrij onthaal in het 'Hogenheuvelcollege', ook wel 'Alticollense' geheten. In deze colleges ontvingen de aanstaande priesters ook hun spirituele vorming. Hun verblijf in Leuven duurde gemiddeld een vijftal jaren. Eerst volgden zij gedurende twee jaar filosofie aan de artesfaculteit. Daarna vertoefden de meesten nog drie jaar aan de theologische faculteit, waar in elk geval een aantal van hen de – laagste – graad van baccalaureus currens behaalde.

De sedert 1798/'99 in Noord-Nederland bestaande grootseminaries, die overigens geen graden mochten verlenen, hebben zich in de daaropvolgende decennia betrekkelijk ongestoord kunnen ontwikkelen. Het meest opvallende kenmerk van die ontwikkeling was de geleidelijke uitbreiding van het aantal docenten op elk van deze instituten. Zij werden daarmee vakdocenten in de ware zin van het woord. Een loopbaan als wetenschapper werd door de meesten niet geambiëerd. Zij hadden hiervoor meestal ook niet de capaciteiten.

Anders was het gesteld met de kleinseminaries. Op 14 juni 1825 werd bij Koninklijk Besluit bepaald, dat alle instellingen van middelbaar onderwijs staatserkenning moesten aanvragen. De overheid, in feite koning Willem I (1813/'15-1840), wilde op die manier meer greep krijgen op het onderwijs, dat zijns inziens nog onvoldoende beantwoordde aan de maatstaven van beschaving en verlichting. Ook was de koning van oordeel, dat priesters zich veel te weinig profileerden als de morele dienaars van de staat. Daarom eiste hij, dat in de opleiding aan deze beroepscomponent meer aandacht zou worden geschonken. Omdat de kleinseminaries daartoe niet genegen waren, moesten zij hun deuren sluiten. Gezien het groot aantal protesten trok de koning zijn besluit in oktober 1829 echter weer in. Voor de verschillende kleinseminaries betekende dit, dat zij een nieuwe start konden maken. Wel bleef de regering zich, op grond van het in 1827 tot stand gekomen, maar in het Noorden nooit uitgevoerde concordaat, op het standpunt stellen, dat elk kerkdistrict slechts één seminarie mocht bezitten. Daarom werden vanaf 1830 de begrippen 'eerste afdeling' en 'tweede afdeling' geïntroduceerd: het kleinseminarie gold als "de eerste afdeeling van het seminarie", het grootseminarie